

Tisková zpráva

Česká veřejnost o amerických prezidentských volbách – podzim 2024

- ⊙ Zájem o americké prezidentské volby projevovala téměř polovina (48 %) české veřejnosti, lehce nadpoloviční většinu občanů (52 %) toto téma nezajímalo. Oproti roku 2016 se zájem o americké prezidentské volby u české veřejnosti zvýšil.
- ⊙ Více než dvě pětiny českých občanů (42 %) preferovaly volbu Kamaly Harrisové, čtvrtina (25 %) favorizovala Donalda Trumpa. Podpora Donalda Trumpa u české veřejnosti v porovnání s rokem 2016 vzrostla.
- ⊙ Působení Joe Bidena ve funkci amerického prezidenta hodnotí pozitivně jen necelá třetina českých občanů (32 %), negativně pak nadpoloviční většina (53 %). V porovnání s Barackem Obamou, kterého v roce 2016 pozitivně hodnotila třípětinová většina české veřejnosti a negativně necelá čtvrtina, se hodnocení působení dosluhujícího amerického prezidenta výrazně zhoršilo.

Zpracoval:

Jan Červenka

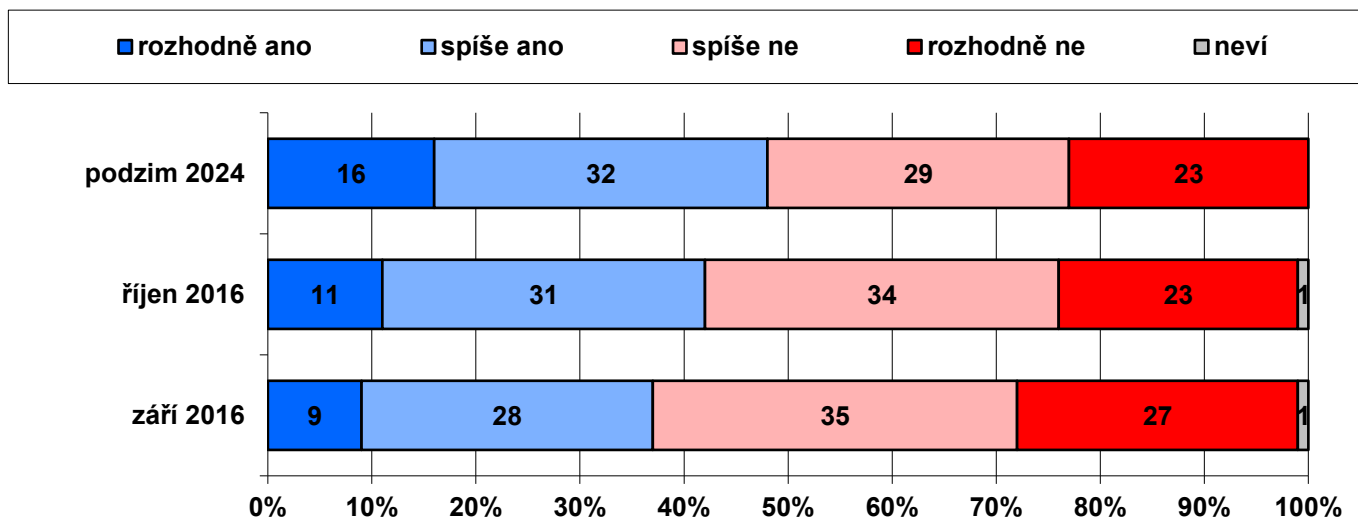
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V reprezentativním šetření CVVM SOÚ AV ČR bylo v průběhu období od druhé dekády září do konce listopadu roku 2024 vybraným občanům položeno několik otázek v souvislosti s americkými prezidentskými volbami. Šetření konkrétně zjišťovalo, zda se čeští občané o americké prezidentské volby zajímají, kterého z kandidátů by si přáli vidět na postu amerického prezidenta, a jak hodnotí dosavadní působení v této funkci v případě dosluhujícího prezidenta Joe Bidena.

Graf 1: Zájem o americké prezidentské volby (%)¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

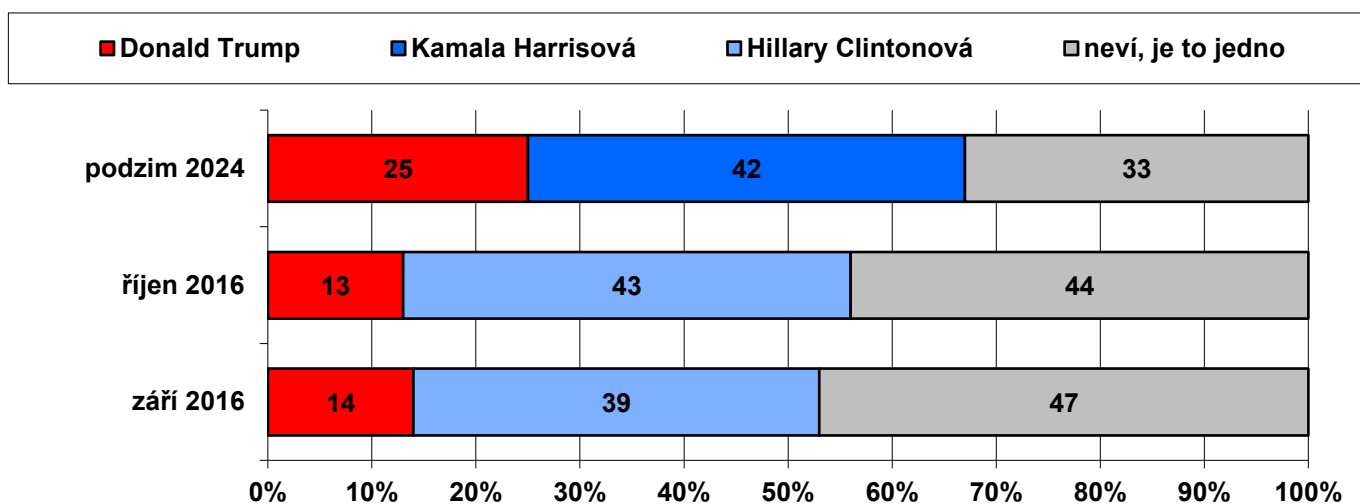
Z výsledku šetření vyplývá (viz graf 1), že o americké prezidentské volby se zajímá téměř polovina českých občanů (48 %), z toho 16 % zvolilo odpověď „rozhodně ano“ a necelá třetina (32 %) „spíše ano“. Mírně nadpoloviční většina českých občanů (52 %) se o volby prezidenta Spojených států amerických nezajímá, v tom 29 % uvedlo odpověď

¹ Znění otázky: „Letos v listopadu se ve Spojených státech amerických uskuteční prezidentské volby. Zajímáte se o tyto volby amerického prezidenta? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

„spíše ne“ a 23 % „rozhodně ne“. V porovnání s rokem 2016, kdy byl zájem o tehdy nadcházející americké prezidentské volby měřen dvakrát, a to v září a v říjnu onoho roku, se letos čeští občané o volby amerického prezidenta zajímají o něco častěji. Konkrétně v porovnání s říjnem 2016 letošní zájem vzrostl o 6 procentních bodů, oproti září 2016 dokonce o 11 procentních bodů. Srovnatelná data z roku 2020 u této i následujících otázek bohužel nejsou k dispozici, protože tehdy plánované výzkumy nebylo možné realizovat kvůli pandemii Covid-19.

Zájem o americké prezidentské volby projevovali více muži než ženy (57 %: 39 %). Z hlediska věku se významné rozdíly v zájmu o americké prezidentské volby neprojevovaly s výjimkou zvýšeného podílu odpovědí „rozhodně ano“ mezi dotázanými ve věku od 65 let výše. Naproti tomu s rostoucím vzděláním se zájem o americké prezidentské volby zřetelně zvyšuje, když mezi dotázanými bez maturitního vzdělání činí 37 %, mezi vysokoškoláky pak 63 %. Mírně stoupá rovněž se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti. Výrazně zájem o americké prezidentské volby narůstá spolu s deklarovaným zájmem o politiku. Z hlediska politické orientace vyjádřené sebezařazením na škále levice-pravice se jako jediný statisticky signifikantní rozdíl ukazuje být nižší zájem těch, kdo sami sebe řadí do politického středu. Podle stranických preferencí vyšší zájem projevovali voliči vládních stran nebo Přísahy, menší pak rozhodní nevoliči.

Graf 2: Kdo by se měl stát americkým prezidentem – časové srovnání (%)²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 2, ve svých preferencích ohledně toho, kdo by se měl stát příštím americkým prezidentem, se česká veřejnost častěji přiklání na stranu kandidátky demokratické strany Kamaly Harrisové, jejíž vítězství preferovaly více než dvě pětiny (42 %) dotázaných, zatímco na stranu Donalda Trumpa se přiklonila čtvrtina (25 %) respondentů a třetina (33 %) zůstala nerozhodnuta.

Vzhledem k tomu, že samotný sběr dat se v čase protáhl přes termín konání voleb, můžeme i porovnat, zda se preference české veřejnosti před volbou a po volbě významně změnily či nikoli. Ukázalo se, že určitý posun skutečně nastal. Zatímco do 5. listopadu byl poměr preferencí ve prospěch Kamaly Harrisové 47 % k 21 % s 32 % nerozhodnutých, po 5. listopadu to bylo už jen 34 % k 31 % při 35 % nerozhodnutých.³

Graf 2 nabízí rovněž časové srovnání s rokem 2016, kdy byla před volbami všem dotázaným dvakrát položena analogická otázka týkající se tehdy kandidující Hillary Clintonové a Donalda Trumpa. I tehdy se preference české veřejnosti přiklínaly na stranu kandidátky demokratů, přičemž tehdejší podpora Hillary Clintonové se významně nelišila od aktuálně zaznamenané podpory Kamaly Harrisové. Ta však, jak bylo uvedeno výše, po faktickém zvolení

² Znění otázky: „Který kandidát by se podle Vašeho názoru měl stát dalším prezidentem Spojených států amerických? Kamala Harrisová, Donald Trump, je Vám to jedno nebo nevíte.“

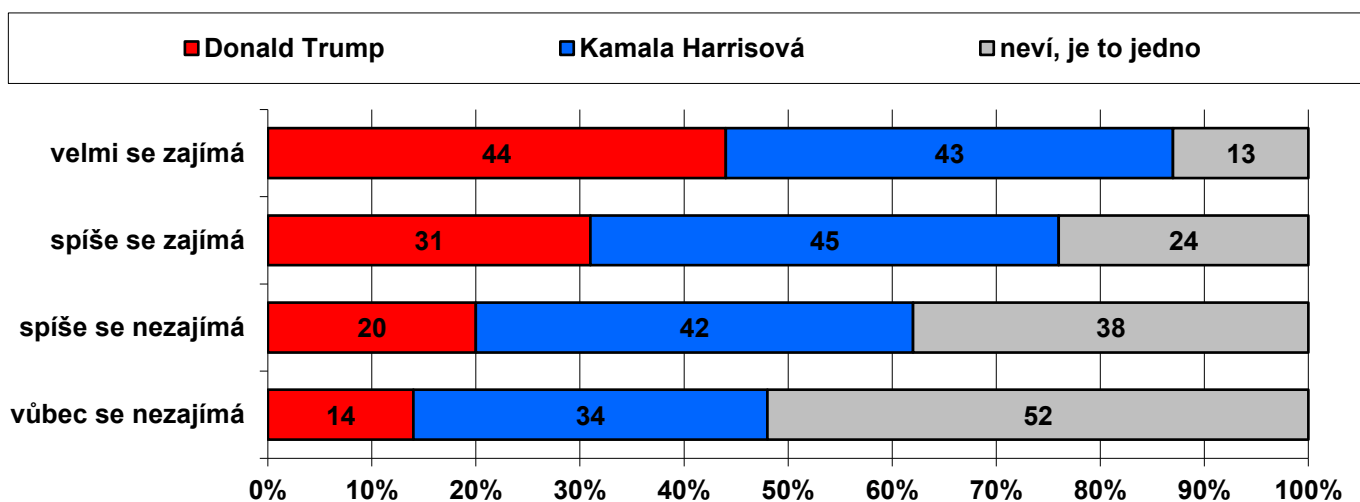
Znění otázky v roce 2016: „Který kandidát by se podle Vašeho názoru měl stát dalším prezidentem Spojených států amerických? Hillary Clintonová, Donald Trump, je Vám to jedno nebo nevíte.“

³ Naproti tomu zájem o volby a ani hodnocení působení dosavadního prezidenta předěl daný uskutečněním voleb 5. listopadu nijak významně neovlivnil.

Donalda Trumpa poněkud opadla, takže ta čistě předvolební byla zřejmě trochu vyšší než v roce 2016 u Hillary Clintonové, i když ten rozdíl nebyl příliš výrazný zejména v porovnání s říjnovým výzkumem z roku 2016. Naproti tomu v případě Donalda Trumpa se jeho podpora u české veřejnosti oproti roku 2016 viditelně zvýšila, a to i v případě, že budeme brát v potaz jen data sebraná do jeho faktického zvolení.

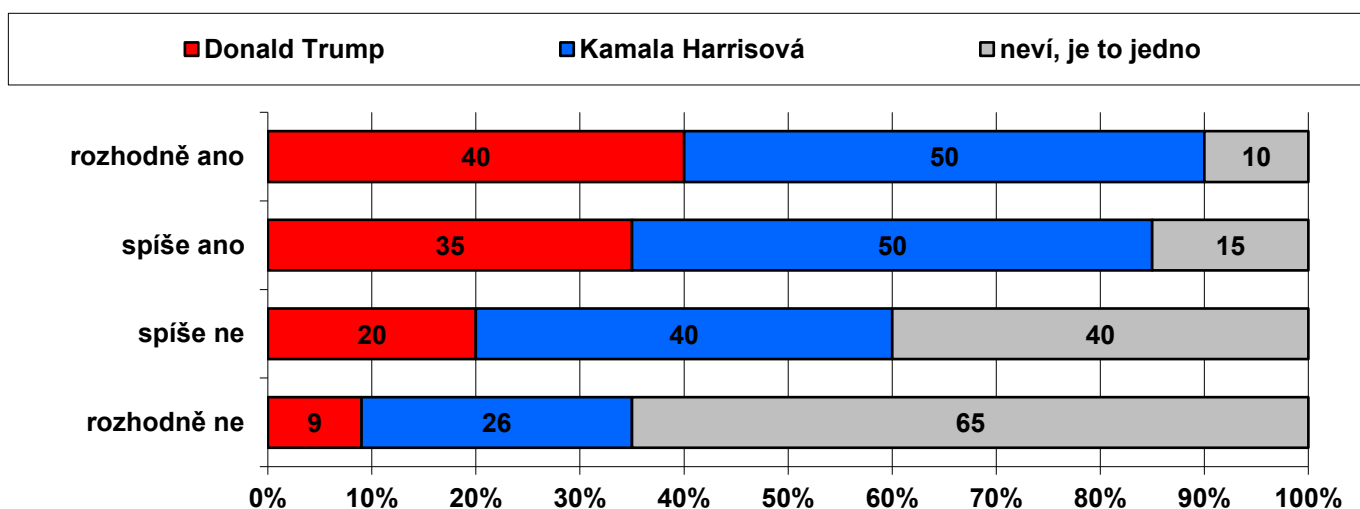
Podrobnější analýza ukázala, že z hlediska pohlaví je podpora Kamaly Harrisové u obou pohlaví vyrovnaná, ovšem muži ve zvýšené míře preferují Donalda Trumpa (30 % muži, 21 % ženy), zatímco ženy častěji odpovídaly, že nevědí nebo že je jim to jedno (28 % muži, 37 % ženy). Z hlediska věku se vyšší podpora Donalda Trumpa a nižší podpora Kamaly Harrisové objevila u dotázaných ve věku od 65 let výše. Z hlediska vzdělání s jeho zvyšováním roste preference Kamaly Harrisové na úkor nerozhodných odpovědí, zatímco preference Donalda Trumpa se se změnou úrovně nejvyššího dokončeného vzdělání nemění. Preference Donalda Trumpa výrazně narůstají spolu s deklarovaným obecným zájmem o politiku a totéž platí i z hlediska zájmu přímo o americké prezidentské volby. Naproti tomu u preferencí Kamaly Harrisové se obecný zájem o politiku projevuje jen okrajově (je trochu nižší ve skupině těch, kteří se o politiku vůbec nezajímají), v případě zájmu o samotné volby je vliv na preference již zřetelnější, ale zdaleka ne tak výrazný, jako v případě Donalda Trumpa (viz grafy 3 a 4).

Graf 3: Kdo by se měl stát americkým prezidentem podle zájmu o politiku (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

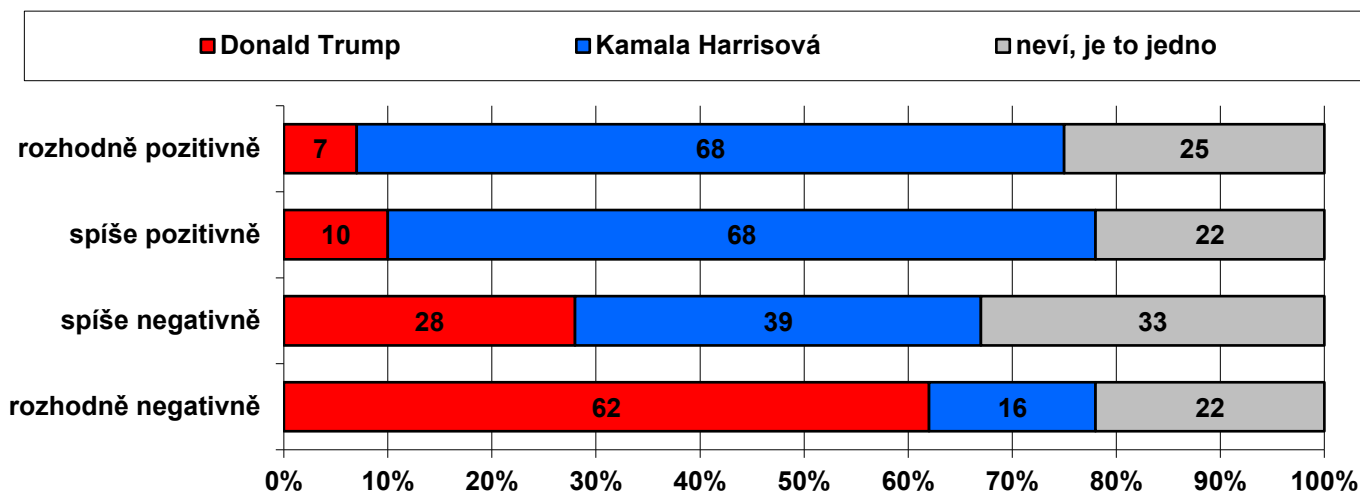
Graf 4: Kdo by se měl stát americkým prezidentem podle zájmu o americké prezidentské volby (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

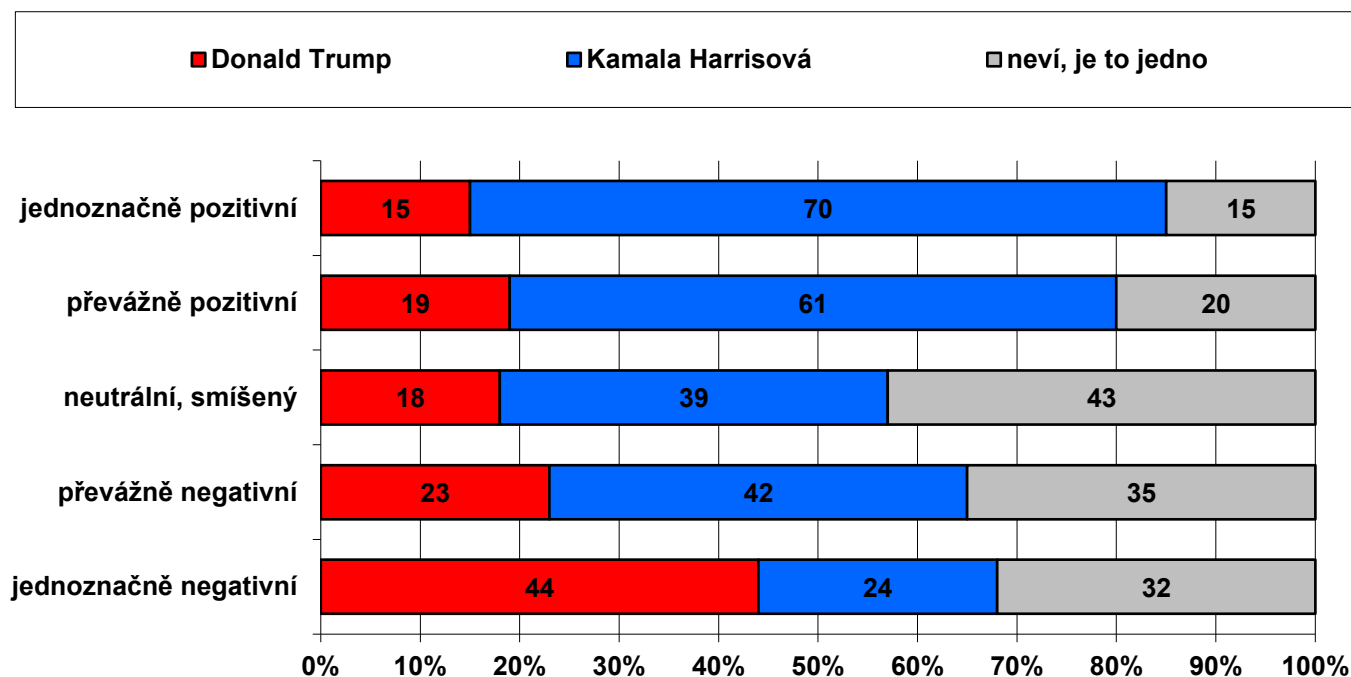
Zcela zásadně se preference obou kandidátů liší v závislosti na hodnocení dosavadního působení Joe Bidena ve funkci amerického prezidenta (viz graf 5). Zatímco mezi těmi, kteří toto působení hodnotí pozitivně, Kamalu Harrisovou preferuje 68 % dotázaných proti asi desetině pro Donalda Trumpa (rozhodně pozitivně 7 %, spíše pozitivně 10 %), mezi těmi, kdo působení Joe Bidena hodnotí rozhodně negativně, preference Donalda Trumpa tvoří 62 % proti 16 % Kamaly Harrisové. Mezi umírněnými kritiky působení Joe Bidena pak poměr mezi preferencemi Kamaly Harrisové a Donalda Trumpa je 39 % k 28 %. Obecně podpora Donalda Trumpa sílí spolu s tím, jak kriticky se lidé staví k americké zahraniční politice (viz graf 6).

Graf 5: Kdo by se měl stát americkým prezidentem podle hodnocení působení Joe Bidena (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 6: Kdo by se měl stát americkým prezidentem podle přístupu k zahraniční politice USA (%)

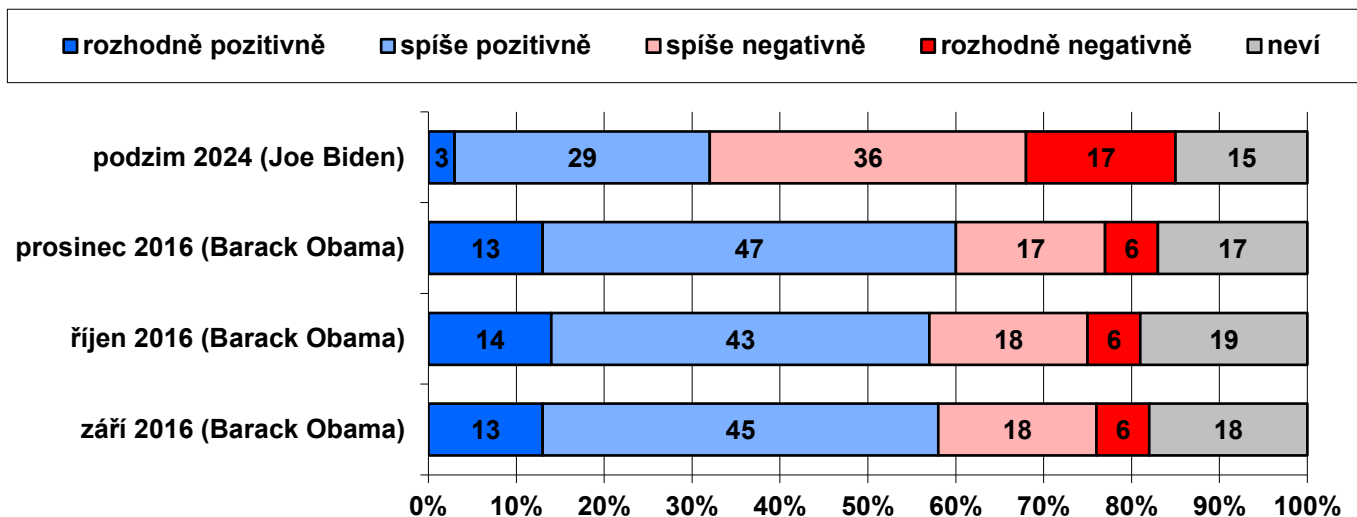

Pozn.: Proměnná hodnocení zahraniční politiky USA představuje kategorizované skóre odpovědí na baterii otázek týkajících se americké zahraniční politiky a role USA v současném světě.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z hlediska sebezařazení na škále levice-pravice se relativně vyšší preference Kamaly Harrisové objevila na vyhraněné pravici, naopak zvýšené preference Donalda Trumpa vykazuje vyhraněná levice a pravý střed. Podle stranických preferencí k podpoře Kamaly Harrisové více tíhnou voliči vládních stran a Pirátů, naopak k Donaldu Trumpovi více inklinují voliči SPD, Přísahy, KSČM a ANO.

Graf 7: Hodnocení stávajícího amerického prezidenta ve funkci (%)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

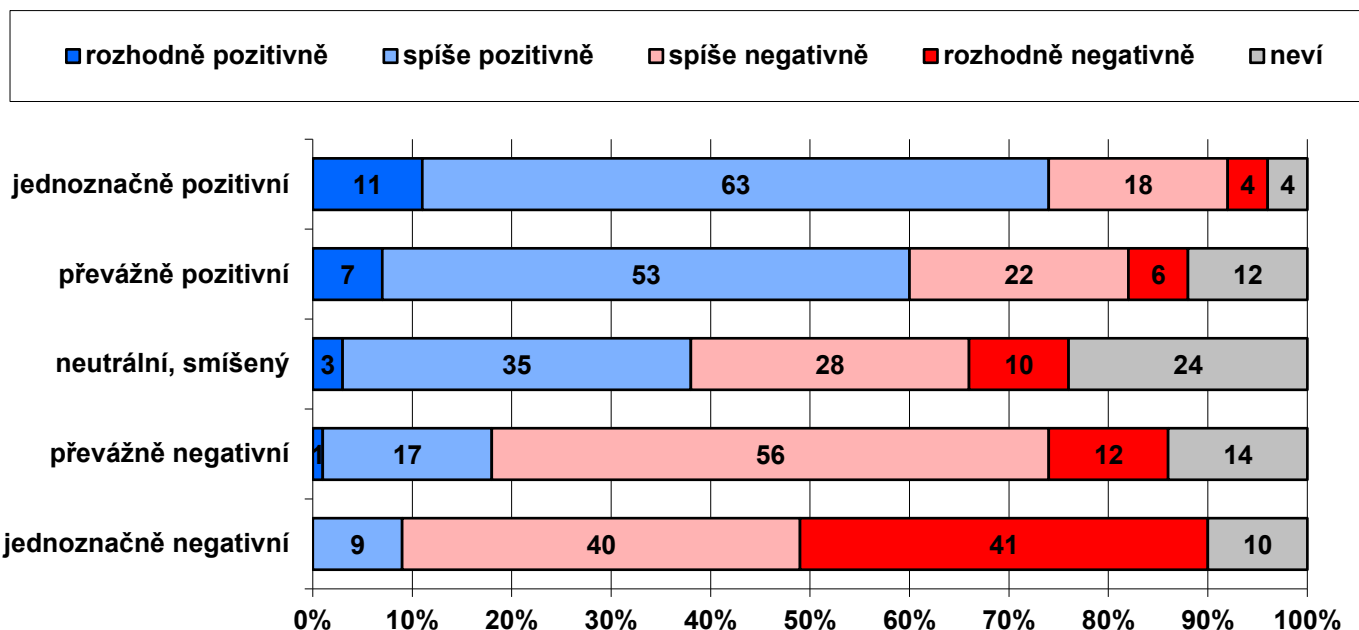
Všech respondentů jsme se výzkumu dále zeptali, jak hodnotí působení Joe Bidena ve funkci amerického prezidenta. Pozitivní hodnocení vyslovila necelá třetina dotázaných (32 %), v tom 3 % jej hodnotí „rozhodně pozitivně“ a 29 % „spíše pozitivně“. Negativní hodnocení vyslovila mírně nadpoloviční většina oslovených (53 %), když 36 % jej označilo jako „spíše negativní“ a 17 % jako „rozhodně negativní“. 15 % neumělo působení Joe Bidena ve funkci amerického prezidenta posoudit a zvolilo proto odpověď „nevím“.

Graf 7 nabízí rovněž možnost časového srovnání s hodnocením prezidentského působení Baracka Obamy, které bylo třikrát zjišťováno v roce 2016, dvakrát ještě před volbami a jednou již po tehdejším zvolení Donalda Trumpa. Tehdejší výzkumy v podstatě shodně ukázaly, že Obamovo působení ve funkci amerického prezidenta pozitivně hodnotily asi tři pětiny občanů, negativní hodnocení se pohybovalo těsně pod hladinou jedné čtvrtiny. Aktuální hodnocení Joe Bidena je v porovnání s tím mnohem kritičtější. Proti prosinci 2016 se podíl pozitivního hodnocení amerického prezidenta snížil o 28 procentních bodů, podíl negativního hodnocení se naopak o 30 procentních bodů zvýšil.

Podrobnější analýza ukázala, že z hlediska pohlaví a věku se hodnocení působení Joe Bidena ve funkci amerického prezidenta významně nerozlišuje. S rostoucím nejvyšším stupněm dokončeného vzdělání se pak pouze velice mírně zlepšuje. Vyšší zájem o politiku nebo i vyšší zájem o americké prezidentské volby vede jen k silnější polarizaci názorů v podobě vyššího zastoupení krajních variant hodnocení a snižování podílu nerozhodnutých. Z hlediska sebezařazení na škále levice-pravice o něco kritičtější se jeví být respondenti, kteří se řadí do levé části spektra, zatímco příznivější hodnocení se objevuje mezi těmi, kdo se jednoznačně hlásí k pravici. Podle stranických preferencí se příznivější hodnocení působení Joe Bidena objevuje mezi voliči vládních stran a Pirátů, kritičtějšími jsou pak voliči SPD a KSČM. Velmi silně je hodnocení působení Joe Bidena jako prezidenta USA propojeno s celkovým hodnocením americké zahraniční politiky a role USA ve světě, jak ukazuje graf 8. Diametrálně se pak hodnocení působení Joe Bidena na postu amerického prezidenta rozchází v závislosti na preferovaném kandidátovi v amerických prezidentských volbách (viz. graf 9).

⁴ Znění otázky: „Současným americkým prezidentem je Joe Biden. Jak byste hodnotil jeho působení v této funkci? Rozhodně pozitivně, spíše pozitivně, spíše negativně, rozhodně negativně.“
Znění otázky v roce 2016: „Současným americkým prezidentem je Barack Obama. Jak byste hodnotil jeho působení v této funkci? Rozhodně pozitivně, spíše pozitivně, spíše negativně, rozhodně negativně.“

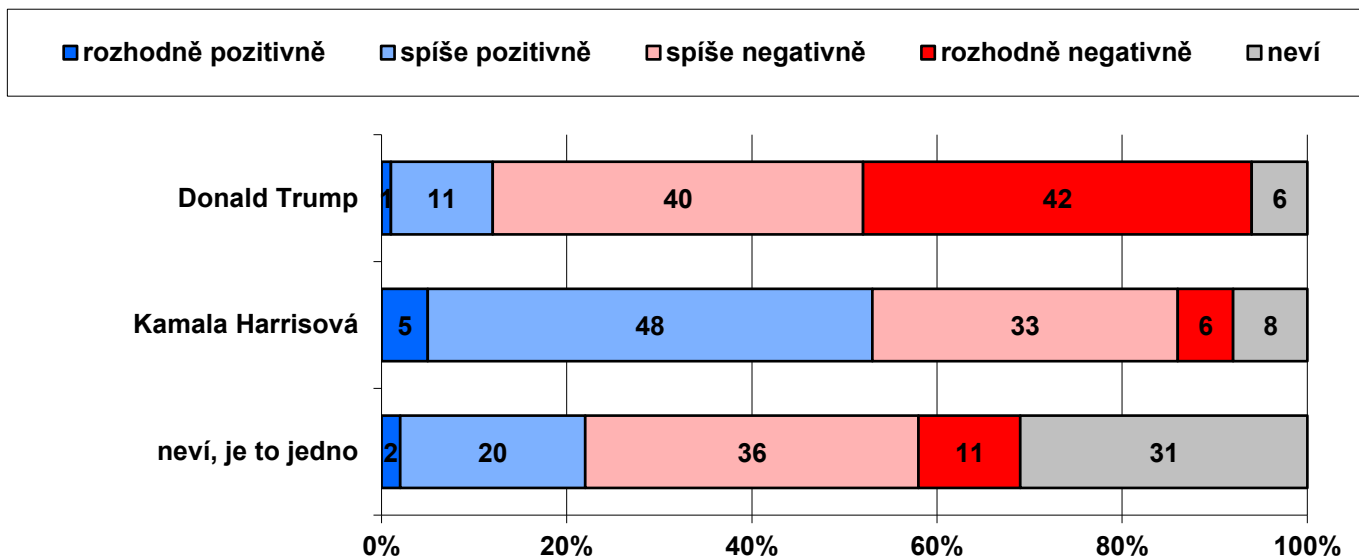
Graf 8: Hodnocení stávajícího amerického prezidenta ve funkci podle přístupu k zahraniční politice USA (%)

Pozn.: Proměnná hodnocení zahraniční politiky USA představuje kategorizované skóre odpovědí na baterii otázek týkajících se americké zahraniční politiky a role USA v současném světě.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 9: Hodnocení stávajícího amerického prezidenta ve funkci podle preferovaného kandidáta (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Naše společnost, v24-09
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	12. 9. – 28. 11. 2024
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblastí NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1008
Počet tazatelů:	71
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PM_208, PM_209, PM_210
Kód zprávy:	pm241218
Zveřejněno dne:	18. prosince 2024
Zpracoval:	Jan Červenka

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
